

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยกึ่งทดลองแบบทดสอบก่อน-หลังในผู้ป่วยกลุ่มเดียว (Pretest-posttest one group design) ร่วมกับการเก็บข้อมูลผู้ป่วยย้อนหลัง (retrospective) เพื่อประเมินผลลัพธ์ของการดูแลผู้ป่วยปลูกถ่ายไตโดยทีมเภสัชกร ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ได้ทำการติดตามผลการให้คำปรึกษาแนะนำของเภสัชกรหลังจากที่ผู้ป่วยได้รับคำปรึกษาแนะนำจนครบกระบวนการ โดยทำการติดตามผู้ป่วยรายใหม่ที่เข้ารับการปลูกถ่ายไตระหว่างเดือนตุลาคม 2547 ถึงธันวาคม 2548 ร่วมกับผู้ป่วยเก่าที่ทำการปลูกถ่ายไตและได้รับคำปรึกษาแนะนำจากทีมเภสัชกรจนครบกระบวนการในการให้คำปรึกษาแนะนำตั้งแต่ปี 2543 ถึง 2547 และเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการให้การดูแลผู้ป่วยในด้านความรู้เกี่ยวกับโรคและยาของผู้ป่วย คุณภาพชีวิต ความพึงพอใจของผู้ป่วยที่มีต่อการบริการดูแลผู้ป่วยของทีมเภสัชกร รวมทั้งติดตามผลลัพธ์ทางด้านคลินิก ผู้ป่วยที่เข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ทั้งสิ้น 77 ราย ได้ผลดังนี้

1. การให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องยาโดยเภสัชกร ทำให้คะแนนความรู้รวมเฉลี่ยของผู้ป่วยเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.4 โดยเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับคำปรึกษาแนะนำจากร้อยละ 62.2 เป็นร้อยละ 79.6 หลังได้รับคำปรึกษาแนะนำ โดยการให้คำปรึกษาแนะนำของเภสัชกรมีผลต่อความรู้เรื่องยาในด้านความรู้เกี่ยวกับอาการปฏิกิริยาไตใหม่ ความรู้เรื่องยาในแง่ข้อบ่งใช้ การระบุชนิดของยา อาการไม่พึงประสงค์ ปฏิกริยาระหว่างยา และการเจาะวัดระดับยาในเลือด
2. คะแนนคุณภาพชีวิตหลังปลูกถ่ายไตประมาณ 6 เดือนในมิติ Physical Functioning (PF) และ Social Functioning (SF) สูงกว่าหลังปลูกถ่ายไตทันทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ผู้ป่วยมีความพึงพอใจในเรื่องความเป็นมิตรและเป็นกันเองของเภสัชกรมากที่สุด โดยคะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 คิดเป็นร้อยละ 92.2 ผู้ป่วยมีความพึงพอใจเรื่องเกี่ยวกับความสะดวกในการสอบถามเภสัชกรในคลินิกปลูกถ่ายไตเมื่อผู้ป่วยมีปัญหาเรื่องยาน้อยที่สุด โดยคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 คิดเป็นร้อยละ 83.5 ส่วนความพึงพอใจของผู้ป่วยโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 4.51 คิดเป็นร้อยละ 87.8
4. การติดเชื้อที่พบได้มากที่สุดภายหลังปลูกถ่ายไต คือ การติดเชื้อที่ทางเดินปัสสาวะ พบร้อยละ 41.5 รองลงมาได้แก่ การติดเชื้อ Herpes virus (ร้อยละ 22.1) และการติดเชื้อราในช่องปาก (ร้อยละ 14.3) ตามลำดับ อัตราการเกิด acute rejection พบร้อยละ 18.2 อุบัติการณ์ของความดันเลือดสูงพบร้อยละ 19.5 ไชมันในเลือดสูงพบร้อยละ 72.7 น้ำตาลในเลือดสูงพบร้อยละ 11.7 อัตราการกลับมาอนโรงพยาบาลซ้ำเนื่องจากอาการไม่พึงประสงค์ที่รุนแรงหรือเกิดพิษจากยาตกภูมิคุ้มกันพบร้อยละ 3.9

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. แม้ว่าการวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบทดสอบก่อน-หลัง แต่ก็ให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าคะแนนความรู้ของผู้ป่วย คะแนนคุณภาพชีวิตที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นผลจากการให้คำปรึกษาแนะนำจากเภสัชกรเพียงอย่างเดียว เพราะในขณะที่เวลาผ่านไปก่อนที่ผู้ป่วยจะได้ตอบแบบทดสอบในครั้งหลัง ผู้ป่วยจะได้รับประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากระยะเวลาที่นานขึ้น

2. การรายงานผลลัพธ์ทางคลินิกที่ได้ อาจมีจำนวนต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลที่ได้จากการติดตามเวชระเบียนผู้ป่วยในนั้น ในผู้ป่วยบางรายมีประวัติไม่ครบถ้วน เช่น การไม่ส่งรายงานการเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ยังไม่ครอบคลุมคุณภาพชีวิตในบางมิติ เช่น การนอนหลับ ความสามารถในการกลับเข้าทำงาน เป็นต้น จึงควรมีการใช้แบบสอบถามคุณภาพชีวิตหลาย ๆ แบบสอบถาม เพื่อให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในหลากหลายมิติมากขึ้น

2. ควรมีการให้ความรู้เรื่องยาของผู้ป่วยซ้ำหลังจากระยะเวลาผ่านไปนานๆ เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ รวมถึงผู้ป่วยเก่าที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการการบริหารเภสัชกรรม เนื่องจากในขณะที่ผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมกับทีมเภสัชกรในช่วงที่ทำการวิจัยนั้น พบว่า มีผู้ป่วยที่ได้รับการปลูกถ่ายไตก่อนที่จะมีโครงการดังกล่าวที่ยังมีปัญหา ไม่เข้าใจ หรือมีการปฏิบัติตัวที่ไม่ถูกต้องอยู่ ซึ่งอาจทำให้ส่งผลเสียต่อตัวผู้ป่วยได้

3. ข้อคำถามในแบบประเมินความรู้ควรปรับปรุงเพื่อให้ผู้ป่วยเข้าใจคำถามได้มากขึ้น บางข้อคำถามเป็นคำถามที่ซับซ้อน เช่น ข้อที่ 22 ดังได้กล่าวไปแล้วในบทผลและการอภิปรายผล

4. คะแนนความรู้ของผู้ป่วยหลังได้รับคำปรึกษาแนะนำที่เพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับคำปรึกษาแนะนำร้อยละ 17.4 นั้น เภสัชกรยังสามารถหาวิธีการเพื่อเพิ่มคะแนนความรู้หลังได้รับคำปรึกษาแนะนำได้ ในข้อคำถามที่ผู้ป่วยส่วนใหญ่ยังตอบไม่ถูกต้อง เภสัชกรควรสร้างวิธีช่วยจำ อาจจะเป็นคำสำคัญ เพื่อให้ผู้ป่วยจดจำได้ เช่น อาการปฏิเสธไต ให้ท่องว่า

เหนื่อยอ่อน เป็นไข้ เหมือนหวัดใหญ่

อ้วนบวม ปวดตึงท้อง ฉี่แสบร้อน ออกน้อย เข้มซุน

เหนื่อยอ่อน เป็นไข้ หมายถึง ผู้ป่วยมีอาการเหนื่อย อ่อนเพลีย มีไข้มากกว่า 38 องศาเซลเซียส เหมือนหวัดใหญ่ หมายถึง จะมีอาการคล้ายคนเป็นไข้หวัดใหญ่

อ้วนบวม หมายถึง ผู้ป่วยจะมีน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น มีอาการบวมตามใบหน้า ลำตัว แขนขา ปวดตึงท้อง หมายถึง ผู้ป่วยมีอาการปวดท้อง หรือตึง

ฉี่แสบร้อน หมายถึง ผู้ป่วยมีอาการปวดแสบร้อนขณะถ่ายปัสสาวะ
ปัสสาวะออกน้อย เข้มข้น หมายถึง ผู้ป่วยปัสสาวะออกน้อยลง มีปัสสาวะสีเข้มหรือขุ่น